

Savivaldybių žinios

LIETUVOS SAVIVALDYBIŲ ASOCIACIJA

Nr. 1 (861)

2019 m. sausio 12 d.
Išėina šeštadieniais

2019-IEJI – ĮSIMINTINI LIETUVAI METAI

**Lietuvos prezidento, Europos Parlamento
ir savivaldybių tarybų rinkimai,
11 svarbių datų ir įvykių**

24 p.

Romo Gurklio nuotr.

PRIE SAVIVALDYBIŲ TARYBŲ RINKIMŲ STARTO – 92 KOMITETAI	4 p.
FORMUOJANT EUROPOS MIESTŲ POLITIKĄ KAUNAS ŽENGIA KARTU SU LYDERIAIS	4–5 p.
LIETUVOS KULTŪROS SOSTINĖS ESTAFETĘ IŠ MARIJAMPOLĖS PERĖMĖ ROKIŠKIS	6–7 p.
VISUOMENINIAI KOMITETAI — VILTIS SU SPRAGOMIS?	27 p.

Prie savivaldybių tarybų rinkimų starto –

92 KOMITETAI

Visuomenėje vis aktyviau sklinda nuomonė, kad politinės partijos gęsta ir jas pakeičia naujos jėgos – visuomeniniai rinkimų komitetai. Apie 2019 m. savivaldybių tarybų rinkimus kalbamės su Vyriausiosios rinkimų komisijos pirmininke LAURA MATJOŠAITYTE.

Gerbiamoji pirmininke, kuo ypatingi 2019 metų savivaldybių tarybų rinkimai?

Šie savivaldybių tarybų rinkimai nuo ankstesnių skiriasi tuo, kad prie rinkimų starto linijos matome išsiriavusių gerokai daugiau visuomeninių rinkimų komitetų negu 2015 metais. Praėjusiuose savivaldybių tarybų rinkimuose dalyvavo 58 visuomeniniai rinkimų komitetai, per šiuos rinkimus informaciją apie save interneto svetainėje buvo pradėję pildyti 99. Iš jų 97 reikalingą informaciją sėkmingai pateikė. Vėliau vienas visuomeninis rinkimų komitetas subyrėjo, nes jo nariai pradėjo trauktis ir neliko įstatymo numatyto komiteto narių skaičiaus. Tad liko 96, o prasidėjus pareiškiminių rinkimų dokumentų pateikimui atkrito dar keturi. Jie nepateikė reikalingų dokumentų ir nesumokėjo rinkimų užstato. Tad šiuo metu savivaldybių tarybų rinkimuose dalyvauja 92 komitetai. Pamatysime, kiek jų liks, kai bus pateikti parašų surinkimo lapai. Tiek visuomeniniai rinkimų komitetai, tiek partijos iki sausio 17 dienos turi surinkti rinkėjų parašus ir pateikti juos Vyriausiajai rinkimų komisijai. Matysime, ar visiems pavyks surinkti reikalingą parašų skaičių.

Išaugęs visuomeninių rinkimų komitetų skaičius, matyt, rodo, kad politinių partijų svarba mažėja ir partinė sistema šiek tiek susilpnėjo. Galimas dalykas, tam įtakos turi ir geri visuomeninių rinkimų komitetų rezultatai per 2015 metų rinkimus. Į savivaldybių tarybas buvo išrinkta nemažai komitetų keltų kandidatų. 2015 metais kandidatai nuo komitetų buvo keliami 30 savivaldybių. Iš 1329 komitetų iškeltų kandidatų į tarybas išrinkta 118. Iš 38 komitetų iškeltų kandidatų į merus išrinkti keturi. Tai Alytaus, Kauno, Panevėžio, Šiaulių miestų merai. Daugiausia tarybos narių išrinkta Kaune (Vieningas Kaunas) – iš 42 išrinkta septyniolika. Panevėžyje „Povilas Urbšys už sąrašą KARTU“ – iš 29 išrinkti aštuoni.

Visuomeninių rinkimų komitetų skaičiaus augimą galbūt skatina ir problemos, su kuriomis susiduria politinės partijos. Matyt, aktyvūs politikai, norėdami nusimesti nepatogų partijų šleifą, ieško alternatyvių būdų dalyvauti rinkimuose.

Ir kiek parašų mažiausiai reikia surinkti?

Tai priklauso nuo savivaldybės gyventojų skaičiaus. Mažose savivaldybėse, kaip Birštone, Neringoje, užtenka surinkti 100 parašų. Daugiausia parašų reikia surinkti Vilniaus mieste – 1720. Kaune – 1280, Klaipėdoje – 870, Marijampolėje – 380, Palangoje – 140. Kuo savivaldybėje mažiau rinkėjų, tuo mažiau reikia surinkti ir parašų.

Parašai renkami pasirašant ant popierinio lapo arba elektroniniu būdu.

Ar yra komitetų, kurie dalyvavo 2015 metų rinkimuose ir dalyvauja šiuose?

Taip, tokių komitetų yra. Šiauliuose „Valerijaus Simuliko judėjimas už Šiaulius“, Kaune „Vieningas Kaunas“, Alytuje „Alytaus piliečiai“, Šilutės rajone „Už žmonių valdžią“.

Tai galima daryti išvadą, kad komitetai nėra vienkartinis reiškinys, bet rutuliojasi į gan pavarių politinę struktūrą?

Galima sakyti, kad taip. Vieni 2015 metais įsikūrę visuomeniniai rinkimų komitetai pasibaigus rinkimams baigė savo veiklą, kiti atsikuria iš naujo. Tai išties tam tikras tęstinumas.

O kokios tiesioginių merų rinkimų tendencijos juntamos?

Kandidatų į merus skaičius gana didelis. Pavyzdžiui, Vilniuje parašų rinkimų lapai išduoti 18 kandidatų, Klaipėdoje – 13, Kaune – 7, Šiaulių mieste – 12, Panevėžio mieste – 11, Alytaus mieste – 10. Tikslus kandidatų į merus skaičius paaiškės po sausio 17 dienos.

Įdomu tai, kad į merus kandiduoja ir 14 Seimo narių. Seimo nariai į merus kandiduoja Vilniuje, Klaipėdoje, Šiauliuose, Panevėžyje, Marijampolės savivaldybėje, Klaipėdos, Joniškio, Trakų rajonuose. Galbūt Seimo nariai nori daugiau dėmesio skirti konkrečiai savivaldybei ir mato galimybes, kad būdami jų merais galės daugiau padėti sprendžiant rinkėjams svarbias problemas.

Be abejo, tarp kandidatuojančių – daug šiuo metu esamų merų.

Gal šie rinkimai turi kažkokių naujovių?

Viena naujovių – per šiuos rinkimus sutrumpėjo pareiškiminių dokumentų padavimo terminas. Jie turi būti pradėti teikti prieš 85 dienas iki rinkimų ir baigiami likus 65. Per ankstesnius rinkimus kandidatai turėjo galimybę rinkėjams teikti mažareikšmes dovanas, kainuojančias iki 1,45 euro, kaip užrašų knygtutes, rašikliai, gėlės, balionai, grikių kruopos ir panašiai. Tokios dovanos uždraustos. Rinkėjams galima dalyti tik partijų ir rinkimų komitetų simbolika pažymėtą spausdintą medžiagą: rinkimų programas, lankstinukus, kalendorius, atvirukus, lipdukus. Ši nuostata galioja ne tik savivaldybių tarybų ir merų, bet ir prezidento, taip pat Europos Parlamento rinkimuose.

Dėkojame už pokalbį.

„SŽ“ inf.

FORMUOJANT EUROPOS MIESTŲ POLITIKĄ

TOMAS JARUSEVIČIUS

KAUNAS ŽENGLIA KARTU SU LYDERIAIS

Kaip po 2020-ųjų vystysis ir kokia kryptimi judės inovatyvūs miestai Europoje? Pastaruosius trejus metus daug pastangų į infrastruktūros tvarkymą dedantis Kaunas lygiagrečiai dirba ir ties strategine ilgalaikę plėtra. Be to, Kaunas vienintelis Lietuvoje dalyvauja kuriant Europos Sąjungos miestų politikos gaires „ES darbotvarkė miestams“ (angl. „Urban Agenda for EU“).

„Miesto progresą vertina ne vien patys kauniečiai – esame matomi kur kas platesniu mastu. Kaunas laikomas aiškiu regiono lyderiu dėl akivaizdžių infrastruktūros pokyčių, miesto valdymo efektyvumo, gerėjančios investicinės aplinkos ir didėjančio investuotojų pasitikėjimo, išreikšto rekordinėmis investicijomis miesto istorijoje. Drauge tai ir pripažinimas, kad miestas produktyviai dirba žiedinės ekonomikos srityje, todėl mums pelnytai suteikta galimybė svariai prisidėti prie miestų politikos formavimo visoje Europos Sąjungoje“, – sako Kauno miesto tarybos narys, KTU Aplinkos inžinerijos instituto docentas dr. Visvaldas Varžinskas. Jis kartu su kolegomis iš Oslo (Norvegija), Hagos (Olandija), Prato (Italija), Porto (Portugalija) miestų ir Flandrijos (Belgija) regiono dirba prie vadinamojo

Amsterdamo pakto. Šis 2016 m. patvirtintas politinis dokumentas aprėpia iš viso 13 sričių, kuriose turi būti priimti strateginiai sprendimai, nurodantys Senojo žemyno miestų ateities gaires. Viena jų – žiedinė ekonomika. Kiekvienoje srityje atrinkta po šešis ekspertus, atstovaujančius skirtingiems Europos miestams. Pagrindinis tikslas – sukurti ES miestams žiedinės ekonomikos rekomendacijų paketą ir priemonių veiksmų planą. Kad tai neliktų vien kalbomis, bet taptų ir realia darbo praktika, Europos Komisija pasirengusi visa tai perkelti į ES teisę ir politiką. Miestai ir jų savivalda laikomi ypač svarbia Europos Sąjungos politikos dalimi, mat juose gyvena 80 proc. gyventojų, kurie generuoja apie 85 proc. viso bendrojo vidaus produkto.

„Dalyvavimas formuojant ES miestų politiką neabejotinai įrodo, kad Kaunas yra matomas kaip solidus ir kompetencijų turintis partneris tarptautiniu lygmeniu, o tai didina ir paties miesto žinomumą visoje Europoje“, – įsitikinęs V. Varžinskas (**dešinėje**). Miesto tarybos narys pažymi, kad viešojoje erdvėje labiausiai matomi ir visuomenės reakcijų dažniau sulaukia Kauno darbai, skirti šiandieninei miesto plėtrai – tvarkoma infrastruktūra, diegiamos kasdienį kokybišką gyvenimą užtikrinančios priemonės ir rūpinamasi investuotojų pritraukimu.

V. Varžinsko tikinimu, ne mažiau dėmesio skiriama ir ilgalaikės plėtros strategijai ne vien savivaldybės lygmeniu. „Galima sakyti, kad turime išskirtinę privilegiją. Dalyvaudami

formuojant ir kuriant ES ateities miestų politiką, kartu programuojame būsimas ES lėšų ir investicijų kryptis po 2020 metų. Vadinas, jau dabar esame prie ištakų ir kaupiame žinias, padedančias įgyti pranašumą ateityje pretenduojant į struktūrinių fondų paramą svarbiems miesto projektams įgyvendinti. Nors ilgalaikės strategijos formavimas nėra visuomenės pastebimas taip, kaip infrastruktūros pokyčiai, tačiau jis ne mažiau svarbus ir ateityje duos savo vaisių, kuriant geresnes sąlygas gyventi“, – tvirtina V. Varžinskas.

Neseniai Rygoje vykusioje Šiaurės šalių ministrų tarybos konferencijoje, Šiaurės ir Baltijos šalių energetikos ir klimato iššūkiui V. Varžinskas Baltijos šalių politikams ir savivaldybių atstovams pristatė pagrindinius ES miestų politikos prioritetus ir numatomus sprendimus, svarbius mažinant poveikį aplinkai, taupant išteklius ir kuriant palankią investicinę aplinką inovatyvioms ir aplinką tausojančioms pramonės šakoms.

AŠTRUS SIGNALAS

MARIUS GOROCHOVSKIS

VAIZDINGŲ VIETŲ MIŠKO VALDOSE – NETEISĖTOS TVOROS IR STATYBOS

Aplinkos ministerijos iniciatyva vasarą atliktas miško naudojimo ir būklės vertinimas Molėtų rajono miškuose atskleidė daugybę pažeidimų. Ištyrus 25 privataus miško valdas pradėta 13 administracinių tyrimų dėl galimai neteisėtai su naikintų miškų, pastatų statybos miško žemėje, dirbtinių vandens telkinių įrengimo ir kt.

Sklypai patikrinimui buvo atrinkti peržiūrėjus vaizdingų Molėtų rajono savivaldybės vietų, esančių greta vandens telkinių, ortofotografinius žemėlapius ir pastebėjus juose įtarimų. Tikrinimą atliko Aplinkos ministerijai pavaldžios institucijos – Valstybinė miškų tarnyba, Aplinkos apsaugos departamentas, Valstybinė teritorijų planavimo ir statybos inspekcija ir Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba.

Vykdamas patikrinimą pradėta 13 administracinių tyrimų, iš jų keturi dėl ribojimo lankytis miške, devyni dėl statinių miško žemėje, du dėl dirbtinių vandens telkinių įrengimo ir dėl dviejų neteisėtų miškų kirtimų. Du tyrimai jau baigti – pašalinta tvora ir statiniai. Šiuo metu dar vyksta 11 tyrimų.

„Pavėsines miškuose tampa nameliais su pamatais, be leidimų įrengiamos pirtys, malkinės,

miško valda aptveriamą tvora. Molėtų rajono pavyzdys rodo, kad nemaža dalis miško savininkų siekia viršyti miškotvarkos planuose numatytus įgaliojimus, ypač ten, kur miškas ribojasi su vandens telkiniais. Todėl akivaizdu, kad kontrolę vykdančios institucijos turi daugiau dėmesio skirti šių teritorijų priežiūrai“, – pažeidėjų vaizduotės ypatumais nusistebi aplinkos viceministras Martynas Norbutas.

Atsižvelgdamas į Molėtų rajone vykdyto tyrimo rezultatus, laikinai einantis aplinkos ministro pareigas Žygimantas Vaičiūnas pavedė atsakingoms institucijoms sudarant metinius veiklos planus daugiau dėmesio skirti vykdomos veiklos rekreacinėse teritorijose ir jose esančių miškų priežiūrai ir apie patikrinimų rezultatus informuoti Aplinkos ministeriją. Tokia sustiprinta priežiūra leistų užkirsti kelią tokiems ir panašioms savivalės veiksams visoje Lietuvoje.

LIETUVOS KULTŪROS SOSTINĖS estafetę iš Marijampolės perėmė Rokiškis

Gruodžio 8 d. Marijampolė iškilmingai Lietuvos kultūros sostinės titulą perdavė Rokiškio rajono savivaldybei. Marijampoliečiai džiaugiasi jų miestui atsivėrusiomis naujomis galimybėmis, gimusiomis tradicijomis, o rokiškėnai tikisi, kad šie metai bus didžiulis žingsnis pirmyn, populiarinant Rokiškio kraštą.

ĮVYKĘ RENGINIAI – MARIJAMPOLIEČIŲ PASIDIDŽIAVIMAS

Marijampolei 2018-ieji buvo didelių kultūrinių ambicijų, gražių kūrybinių siekiamybių ir išpildytų kūrybinių lūkesčių metai. Įgyvendinta ambicinga ir kūrybinga Lietuvos kultūros sostinės programa „Laikas keičiasi ir keičia“. Tai, kad Marijampolė buvo 2018 m. kultūros sostinė, kai buvo švenčiamas ir Lietuvos valstybės atkūrimo 100-metis, nebuvo atsitiktinumas. Tai nulemta didžios ir garbingos Sūduvos krašto ir mūsų miesto istorijos.

Vykdamas Kultūros sostinės projekte numatytas meną, muziką ir literatūrą, medijų meną, turizmą ir miesto erdves jungiančias programas „Istorija ir pažinimas“, „Pasaulis yra atspindys“, „Susitikime čia“, „Šventė ir erdvė“, buvo surengta apie 500 renginių. Per šiuos metus Lietuvos kultūros sostinė tituluotoje Marijampolėje vyko 16 festivalių, 110 parodų, 140 edukacijų, 180 koncertų, dešimt knygų pristatymų, keturios konferencijos, du plenerai, teatro spektakliai, kino seansai ir kiti renginiai. Visi Kultūros sostinės metų renginiai buvo nemokami, kaip dovana, įrodanti, kad kultūra – tai vertybė, kuri suteikia galimybę pajusti kūrybines galias, pasinerti į meno pasaulį, atsigręžti į savo miesto istoriją, bendrauti ir pamatyti, kad turime kuo didžiuotis.

Kultūros sostinės metai Marijampolėje išsiskyrė įvairiomis meninės išraiškos formomis ir ambicingais renginiais: „Šv. Jurgio meno sezonas“, Marijampolė Music Park“, „Medynės“, „Skamba Sūduvos vargonai“, „Vizijos“, „Džiūgaukim aleliuja“, „Kai sirpsta vyšnios Suvalkijoje“, „Cukrinis festivalis“, „Kviečia Sūduvietis“, „Rasos lašeliai“, „Grigališko choralo savaitė“, „Iš Kvietiško dvaro į Marijampolę“, „Realios virtualybės“ festivaliai, garsiniai knygų skaitymai Vytauto parke, kino filmais po atviru dangumi ir tarptautiniu skulptorių pleneru Poezijos parke, Dramos teatro ir Lietuvos prezidento K. Griniaus memorialinio muziejaus spektakliu „Amerika pirtyje pas Grinius“, klasikinės muzikos koncertais, kūrybiniais projektais, meninėmis ir turizmo edukacijomis ir kt.

Daug dėmesio sulaukė tęstinis projektas „Malonny-5“, kurio metu sukurti meno kūriniai papuošė šešių miesto pastatų fasadus, organizuotas simpoziumas „Marijampo-

RAIMONDA LUCKUVIENĖ

Lietuvos kultūros simbolis – gintaro medis – jau Rokiškio rajono mero Antano Vagonio rankose

lė–Londonas–Niujorkas“, forumas „Mūsų miestas: praeitis, dabartis, perspektyvos“, skatinantis miesto bendruomenės ir miesto kūrėjų dialogą, kultūrinį ir kūrybinį aktyvumą, stiprinantis gyventojų kultūrinę tapatybę.

Valstybingumui ir istorinei atminčiai aktualizuoti surengta bendruomeninė akcija „Varpo aidas – Šimtmečio atgarsiai“, atidengta atminimo lenta prie Babarskių namo, pastatytas paminklinis akmuo žuvusiems už Lietuvos laisvę. Rygiškių Jono gimnazijoje sukurta bareljefinė kompozicija „Signatarai iš Rygiškių gimnazijos“ ir atidengta atminimo lenta „Marijampolės Rygiškių Jono gimnazijos auklėtiniai – Vasario 16-osios Nepriklausomybės Akto signatarai“. Sukurta inovatyvi, ilgalaikė teminė paroda Vytauto parke su papildytosios realybės mobiliąja programėle „Miesto sodo istorija“ – parengti aštuoni standai, kuriuose atskleidžiamas parko kultūrinis ir visuomeninis gyvenimas ir istorinė raida. Surengta „Muziejų nakties“ akcija „Personažai byloja istoriją: istorinė kelionė po Vytauto Didžiojo sodą“. Parengtas ir išleistas fotografijų albumas „100 metų Marijampolės miesto gyvenime“. Sukurti iliustruoti interaktyvūs žinytai „Senosios Marijampolės miesto kapinės – tautos atminties panteonas“ ir „Marijampolės miesto gatvių kaita“.

Simbolinis Marijampolės varpas

Ryškiausiu akcentu šių metų Kultūros sostinės programoje tapo marijampolietės, pasaulinio garso operos primadonos Violetos Urmanavičiūtės-Urmanos koncertas. Sostinės programoje ir susigiminiavusių Vokietijos Bergiš Gladbacho ir Norvegijos Lesja miestų, užsienio šalių ambasadų Lietuvoje – Izraelio, Japonijos, JAV, Vokietijos, Prancūzijos dovanti kultūriniai projektai.

„Tai buvo išskirtiniai metai, kupini nuostabių renginių ir kultūros įvykių. Jie sukėlė dar didesnę pasididžiavimą savo miestu marijampoliečiams ir padėjo atrasti dar nepažintą Marijampolės šalies ir užsienio svečiams. Didžiuojamės ambicingais projektais, kuriuos įgyvendino mūsų miesto kultūros institucijos, sukūrė mūsų menininkai. Sulaukėme tikrų stebuklų iš mūsų Kultūros sostinės ambasadorių, kurie savo unikaliais kūrybiniais sumanymais išgarsino Marijampolę, – mintimis dalijasi savivaldybės merė Irena Lunskenė. – Kultūros sostinės metai – tai pasididžiavimas ir įpareigojimas siekti, kad kultūra ir ateityje būtų vienas pagrindinių savivaldybės prioritetų, skatinančių kultūrinius proveržius, meninę saviraišką, kūrybinį veržlumą ir pasididžiavimą savo miestu. Su titulu atidavimu Kultūros metai nesibaigia – buvome, esame ir būsimė kultūrą puoselejančiu miestu, o kultūros sostinės metų vyksmą tęsti patikėsime Liudvinavui – 2019 metų mažajai Lietuvos kultūros sostinei“.

2018-ieji Marijampolei suteikė didžiulės patirties ir gerų ambicijų, įrodančių, kad sėkmingais projektais, įtraukiant platų kūrybinį potencialą ir skatinant visuomenės dalyvavimą kultūros procesuose, galime kurti patrauklaus ir išskirtinio, kultūros reprezentuojamo miesto įvaizdį Lietuvoje ir užsienyje!

ROKIŠKĖNŲ SUMANYMAI IR LŪKESČIAI

„Daugiau kaip prieš metus Rokiškis laimėjo galimybę būti 2019 metų Lietuvos kultūros sostine. Ta žinia buvo mūsų rengimosi pateisinti šį garbingą titulą pradžia. Labai daug pasidarbavo tuometinis savivaldybės kultūros ir ryšių su užsieniu skyriaus vedėjas Petras Blaževičius. Visi laurai tenka jam ir jo suburtai komandai. Specialistai nuoširdžiai dirbo pradedant logotipo sukūrimu ir baigiant renginių grafiku. Darbo buvo tikrai daug. Vien ko vertas gruodžio 8 d. įvykęs Lietuvos kultūros sostinės atidarymas. Jis buvo labai įspūdingas. Mes ne tik pradėjome Liongino Šepkos populiarinimo kelią, bet ir parodėme, ką galima pasiekti suvienijus verslą, savivaldą ir kultūros įstaigas, – pasakoja Rokiškio rajono meras Antanas Vagonis. – Tai mūsų bendras rezultatas ir bendras pasididžiavimas. Verslo klubo sumanyta Kalėdų rezidencija labai didžiuojasi rajono gyventojai.“

Rokiškio rajono meras A. Vagonis pabrėžia, kad vienas svarbiausių Lietuvos kultūros sostinės renginių tikslų – išpopuliarinti miestą, „įpratinti“ šalies gyventojus čia atvykti, leis-

ti laiką su šeima. „Tikimės, kad Kultūros sostinės metai dar labiau sutelks bendruomenę bendram darbui, atskleis naujus veidus, kūrybines asmenybes“, – teigia meras.

Jo teigimu, projekto programa sudaryta visiems 2019 metams. Kiekvienas mėnuo skirtas vis kitam kultūros ir meno žanrui. „Besidomintiems kuria nors konkrečia sritimi tikrai verta apsilankyti kultūros sostinės svetainėje, peržiūrėti programą. Mūsų pasididžiavimas yra profesionalių teatrų festivalis „Vaidiname žemdirbiams“. Vasarą daugiausia svečių į rajoną sukvečia „Samsonas Rally Rokiškis“. Į rudenį vykstančią miesto dieną planuojame pasikviesti draugus iš užsienio valstybių, su kuriomis draugaujame, – programos akcentus pristato A. Vagonis. – Manau, kad visus 2019 metus išbuvęs Lietuvos kultūros sostine, Rokiškio rajonas pasikeis. Renginiai ir šio miesto potencialas bus pateikti Lietuvai ir užsienio svečiams. Todėl kiekvienas rokiškėnas turi justai atsakomybę už mūsų kultūrą. Svarbiausia yra ne palikti paminklai ar renginių gausa, o žmonės. Jeigu jie taps dar labiau visuomeniški, patys ne tik stebės, bet ir aktyviai dalyvaus kultūrinuose renginiuose – bus pasiekimas. O jeigu sugebėsime pakelti savo bendravimo kultūrą, žurnalistikos ir verslo kultūrą, tuomet šis projektas suteiks sėkmę ne tik Rokiškiui, bet ir visai Lietuvai.“

Tiek rengiantis tapti Lietuvos kultūros sostine, tiek ir įgyvendinant sumanytą projektą, Rokiškiui talkina 15 kultūros ambasadorių. Jie Rokiškyje organizuoja savo renginius. Arvydas Bagdonas surengė dailės parodą, Andrius Apšega – kalėdinį koncertą, Angelo Frosio – edukaciją prakartėlių parodoje, Darius Rabašauskas su savo studentais organizuoja Vasario 16-osios šventę, Mantas Svirskys – tarptautinį šokio renginį kovo mėnesį. Ambasadorius Libertas Klimka talkina, kai reikia žinių ir kalbėjimo etnokultūros, ypač sėlių tematika. Vilniaus rokiškėnų klubo „Pragiedruliai“ pirmininkas Algis Narutis labai aktyviai prisideda organizuojant Rokiškio prastumą tarptautinėje turizmo ir laisvalaikio parodoje „Adventur“.

Ambasadoriai dalyvauja rokiškėnų organizuojamuose renginiuose ir juos veda, pristato miestą mūsų filmuojamuose reklaminiuose vaizdo siužetuose, mūsų prašymu ir savo iniciatyva duoda interviu televizijai ir spaudai, viešina Kultūros sostinės projektą savo veikloje ir asmeninėse socialinėse paskyrose.

Marijampolės savivaldybės merė Irena Lunskenė ir Rokiškio rajono meras Antanas Vagonis

ATLIEKŲ TVARKYMAS: PASIEKIMAI DŽIUGINA, PROBLEMOS UŽGRŪDINA

„Atliekų tvarkymas išlieka aktualiu klausimu visose Lietuvos savivaldybėse. Šiai veiklai koordinuoti jau daugiau kaip prieš 15 metų visoje Lietuvoje buvo įkurta dešimt regioninių atliekų tvarkymo centrų. Nors jie savo veiklą vykdo pagal tuos pačius įstatymus, tačiau jie visi yra labai skirtingi pagal savo atliekamas funkcijas, kurias perdavė savivaldybės“, – sako UAB Marijampolės apskrities atliekų tvarkymo centro (MAATC) direktorius Algirdas Bagušinskas.

Prieš šesiolika metų, 2003 m. sausio mėnesį, savo veiklą pradėjo UAB Marijampolės apskrities atliekų tvarkymo centras. Bendrovę įsteigė penkios Marijampolės apskrities savivaldybės, kurios iki šiol yra vienintelės šios bendrovės akcininkės. Įsteigtai bendrovei buvo iškeltas uždavinys – sukurti Marijampolės regiono atliekų tvarkymo sistemą, ją nuolat plėsti ir tobulinti. Savivaldybės Marijampolės apskrities atliekų tvarkymo centrui perdavė visas atliekų tvarkymo funkcijas.

Pasak MAATC direktoriaus A. Bagušinsko, per šesiolika bendrovės veiklos metų Marijampolės, Vilkaviškio, Šakių, Kazlų Rūdos, Kalvarijos savivaldybėse buvo sukurta atliekų tvarkymo infrastruktūra: uždaryti senieji, netinkamai tvarkyti sąvartynai, pastatytas ir pradėjo veikti modernus, Europos Sąjungos aplinkosauginius reikalavimus atitinkantis regioninis sąvartynas, sukurta atliekų surinkimo sistema, konkurso būdu atrinktas atliekų surinkimo ir vežimo paslaugas teikiantis operatorius. Plečiant atliekų tvarkymo sistemą, pastatytos ir veikia penkios – po vieną kiekvienoje savivaldybėje – žaliųjų atliekų ir didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelės. Siekiant geriau rūšiuoti ir perduoti tolesniam perdirbimui atliekas, nuo 2016 m. Marijampolės apskrityje veikia mechaninio biologinio atliekų apdorojimo įrenginiai.

Apskrities atliekų tvarkymo sistema Marijampolės apskrityje gali naudotis visi fiziniai ir juridiniai asmenys, mokesčių už atliekų tvarkymą mokėtojų registras sudarytas pagal Gyventojų ir Nekilnojamojo turto registrų duomenis.

Centro direktorius A. Bagušinskas neslepia, kad pasiekta daug, bet atliekų tvarkymo sistema nuolat tobulinama, įgyvendinami vis nauji projektai. Centras ir šiemet tikisi užbaigti sistemos infrastruktūros atnaujinimo projektą. Rekonstruoti šešias ir naujai įrengti tris didelių gabaritų atliekų surinkimo aikšteles. Joms nupirkti 56 didelių gabaritų atliekų surinkimo konteinerius. Taip pat planuojama apskrityje įrengti 685 komunalinių atliekų surinkimo aikšteles ir joms nupirkti 2 997 konteinerius. Anksčiau apskrities gyventojams jau buvo iš-

Mečišlovo Šepečaviciaus pieš.

dalyta 14 tūkst. kompostavimo dėžių žaliosioms atliekoms savo valdose tvarkyti, tačiau paaiškėjo, kad jų reikia dar daugiau. Tikimasi, kad šiemet Marijampolės apskrities gyventojams bus išdalyta dar per 4,5 tūkst. kompostavimo dėžių.

„Mūsų manymu, vienodžiausia sistema, veikianti apskričių pagrindu, yra Marijampolės regione, pagrįsta penkių savivaldybių – Marijampolės, Vilkaviškio, Šakių, Kazlų Rūdos ir Kalvarijos – jungtinės veiklos sutartimi. Visose penkiose savivaldybėse jau devyneri metai išlieka vienodas mokesčių už mišrių komunalinių atliekų tvarkymą tarifas fiziniams ir juridiniams asmenims. Tik susikūrus Marijampolės apskrities atliekų tvarkymo sistemai mokėjimui buvo galima pasirinkti vieną iš dviejų būdų: mokėti vietinę rinkliavą arba pagal sutartį.

Vykdamas Vyriausybės 2016 m. nutarimą Nr. 384 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2013 m. liepos 24 d. nutarimo Nr. 711 „Dėl Rinkliavos ar kitos įmokos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą dydžio nustatymo metodikos patvirtinimo“ pakeitimo“ buvo privalu pasirinkti tik vieną įmokų būdą už atliekų tvarkymo paslaugas ir, apskrities savivaldybėms vieningai sutarus, koordinuojant Marijampolės apskrities atliekų tvarkymo centrui, buvo pasirinktas tik mokėjimo pagal sutartis principas nuo deklaruotų gyventojų skaičiaus (sudaryta apie 66 tūkst. sutarčių) ir su juridiniais asmenimis (per 2000 sutarčių) įvertinant faktines objektų naudojimo aplinkybes vietoje.

Marijampolės regione – vieninteliame šalyje – vykdamas minėtą Vyriausybės nutarimą nuo 2017 m. sausio 1 d. įvestas vienodas įmokų dydis pagal sutartis paliekant 2010 m. nustatytus mokesčių tarifus, išskaidant juos į pastoviąją ir kintamąją mokesčio dalį. Regione atliekas surenka vienas vežėjas.

2018 m. MAATC vadovybei teko atlaikyti vieno žiniasklaidos šaltinio spaudimą. Dėl triukšmingais pavadinimais skelbtų publikacijų ir nepagrįstos informacijos teko įsikišti Žurnalistų etikos inspektorius tarnybai, teismui. Po ilgo ir varginančio bylinėjimosi MAATC reputacija buvo apginta.

„Tvarkant mišrias komunalines atliekas ginčų kilo su Mechaninio biologinio atliekų tvarkymo įrenginius (MBA) eksploatuojančia UAB „NEG Recycling“. Nuo pačios veiklos pradžios ši įmonė dirbo be garantinių įsipareigojimų, numatytų sutartyje, ir po trijų mėnesių UAB Marijampolės apskrities atliekų tvarkymo centras veiklos sutartį su UAB „NEG Recycling“ nutraukė“, – sako A. Bagušinskas ir priduria, kad tiesiogiai tarpininkaujant Aplinkos ministerijos vadovams, Aplinkos projektų valdymo agentūros, Europos Sąjungos investicijų ir ekonominių priemonių departamento atstovams sutartis buvo atnaujinta pasirašant taikos sutartį. Tačiau atnaujinusi veiklą UAB „NEG Recycling“, eksploatuodama MBA įrenginius, tęsė neatsakingą veiklą, nevykdė sutartinių įsipareigojimų, ir MAATC, gindamas viešąjį interesą užtikrinant valstybės įsipareigojimus Europos Sąjungai tvarkant mišrias komunalines atliekas, įgyvendinant valstybės ir regionų planines užduotis, vadovaudamasis sutartiniais įsipareigojimais, pakartotinai nutraukė sutartį su UAB „NEG Recycling“, kartu užtikrindamas ir mišrių komunalinių atliekų tvarkymo tarifų pastovumą.

Šiuo metu MAATC koordinuoja visą mišrių komunalinių atliekų tvarkymo sistemos administravimą ir regioninio sąvartyno, žaliųjų atliekų tvarkymo aikštelių, didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelių, MBA įrenginių eksploatavimą, mišrių komunalinių atliekų sistemos atnaujinimą ir plėtrą panaudojant Europos Sąjungos lėšas.

Parengė Romas Gurklys

2018-ŲJŲ „AUKSINIO FENIKSO“ LAUREATAI

RŪTA GRUŠAITĖ

Gruodžio pabaigoje Vilniaus rotušėje iškilmingai įteikti didžiausios šalies kultūrinės bendruomenės – Lietuvos kultūros centrų asociacijos (LKCA) apdovanojimai „Aukšinis Feniksas“. Įspūdingos „Aukšinio Fenikso“ apdovanojimo skulptūrėlės kasmet įteikiamos penkiose nominacijose: „Metų kultūros rėmėjas“, „Metų kultūros politikas“, „Geriausias metų kultūros centro partneris“, „Geriausias metų kultūros ir meno kūrėjas“ ir „Geriausias metų kultūros centro vadovas“.

2018 m. šiam prestižiniam apdovanojimui gauti buvo pristatyta daugiau nei 50 pretendentų, tarp kurių – veiklūs rajonų savivaldybių merai, verslo organizacijos, aukštojo mokslo institucijos, žiniasklaidos atstovai, kultūros vadybininkai, meno kolektyvų vadovai, profesionalūs menininkai ir nevyriausybiinių organizacijų atstovai.

Pradėdamas iškilmingą apdovanojimų „Aukšinis Feniksas“ ceremoniją, LKCA prezidentas Romas Matulis pasidžiaugė kūrybinga šalies kultūros centrų veikla ir talentingais kūrėjais, kurių dėka mūsų šalies regionai yra įdomūs ir kultūriškai unikalūs. Šventės dalyvius ir apdovanojimo laureatus pasveikino ministras pirmininkas Saulius Skvernelis. „Noriu dar kartą jums nuoširdžiai padėkoti už pasiaukiantį darbą ir labai svarbų indėlį organizuojant Lietuvos valstybės atkūrimo šimtmečio renginius. Dainų švenčių tradicijos tęstinumo neįmano-

ma palaikyti be kvalifikuotų kultūros centrų specialistų“, – sveikindamas šalies kultūros centrų bendruomenę sakė ministras pirmininkas.

2018 m. LKCA apdovanojimo „Aukšinis Feniksas“ nominacijos „Geriausias metų kultūros kūrėjas“ laureatu tapo Kybartų kultūros centro pučiamųjų orkestro „Kybartai“ vadovas Donatas Ziegoraitis. Apdovanojimą laureatui įteikė LKCA prezidentas, Lietuvos muzikos ir teatro akademijos docentas R. Matulis. „Metų kultūros politiku“ paskelbtas Pasvalio rajono meras Gintautas Gegužinskas. Jį LKCA vardu sveikino Seimo narys profesorius Vytautas Juozapaitis. „Geriausiu kultūros centro partneriu“ pripažinta Lietuvos kariuomenės krašto apsaugos savanorių pajėgų Dainavos apygardos I rinktinė. Nugalėtoją paskelbė ir apdovanojimą įteikė Lietuvos nacionalinio kultūros centro direktorius Saulius Liausa. Kultūros ministerijos kancleris Laimonas Ubavičius nominacijos „Metų kultūros rėmėjas“ apdovanojimą įteikė UAB Vilkyškių pieninės generaliniam direktoriui Gintarui Bertašui. Nominacijos „Geriausias metų kultūros centro vadovas“ laureatu pripažintas Šakių kultūros centro direktorius Raimondas Januševičius. Nugalėtoją paskelbė ir apdovanojimą jam įteikė Lietuvos savivaldybių asociacijos direktorė Roma Žakaitienė.

Iškilmingos ceremonijos svečiai – Seimo, Vyriausybės nariai, rajonų merai, administracijų vadovai ir šalies kultūros centrų vadovai džiaugėsi puikiais meno kolektyvų iš Anykščių, Tauragės, Molėtų, Lazdijų, Šakių ir Pabradės pasirodymais, kurie įspūdingai papuošė šventę.

ĮTEIKTOS PRANO DOVALGOS PREMIJOS

KRISTINA LUKOŠEVIČIŪTĖ

Per paskutinį 2018 m. Jonavos rajono savivaldybės tarybos posėdį Prano Dovalgos premija buvo įteikta Lietuvos ir Čekijos žurnalo leidėjui ir redaktoriui, publicistui Petruui Algiui Mikšai už kūrinį „Kaunietis žurnalistas ir vertėjas Pranas Dovalga: prikeltas iš istorijos užmaršties“ ir jonavietei Gražinai Čekavičienei (**centre**) už monografiją „Čekų muziko kelias Lietuvoje“.

Pernai Jonavos rajono taryba, pagerbdama kraštiečio Čekijoje dirbusio žurnalisto, diplomato ir vertėjo Prano Dovalgos atminimą, įsteigė jo vardo premiją (premijos fondas – tūkstantis eurų). 2018 m. ji skirta už lietuvių ar čekų kalba per 2017–2018 metus publikuotą kūrinį istorinės

atminties, lietuvių ir čekų tautų kultūrinio, politinio ar ekonominio bendradarbiavimo temomis.

Vadovaujantis Prano Dovalgos premijos skyrimo nuostatais, tas pats asmuo premijos (ji skiriama tik fiziniams asmenims) laureatu gali tapti vieną kartą. Premija įvertintas kūriny turi įprasminti lietuvių ir čekų tautų istorinius bei kultūrinius sąlyčius, jų svarbą ir aktualijas. Vertinant kūrinius atsižvelgiama į jų kūrybiškumą ir originalumą. Premijos skyrimo organizatorė – Jonavos rajono savivaldybės administracija, vertinimo komisijos pirmininkė – administracijos direktoriaus pavaduotoja Vijolė Šadauskienė.

KAUNO AKADEMIKAMS – SOLIDŽIOS PREMIJOS

TOMAS JARUSEVIČIUS

Dviejų Kauno mokslininkų laimėjimai profesinėje veikloje atnešė jiems neeilinius įvertinimus. Vytauto Didžiojo universiteto ir Kauno technologijos universiteto akademikams Laimai Šinkūnaitėi ir Rymantui Jonui Kažiui įteiktos Kauno miesto mokslo premijos – po 5 tūkst. eurų.

Vytauto Didžiojo universiteto Menų fakulteto profesorė L. Šinkūnaitė garbingo įvertinimo sulaukė už nuopelnus humanitarinių mokslų srityje, ilgamečius menotyrinius Kauno sakralinio paveldo tyrimus. O technologijos mokslų srityje dirbantis prof. habil. dr. R. J. Kažys premiją pelnė už aktyvią mokslinę veiklą ir aukščiausius mokslo pasiekimus šalies ir pasauliniu lygiu kuriant ultragarsines diagnostikos ir matavimų technologijas ekstremalioms sąlygoms. Jo iniciatyva Kaune toliau uoliai puoselėjama ultragarso mokykla ir rengiami aukščiausios kvalifikacijos specialistai.

„Pasakodami apie miesto gyvenimą, dažnai vardiname ekonominius rodiklius, džiaugiamės infrastruktūros naujovėmis, kultūrine veikla ar pergalėmis sporte. Reikia pripažinti, kad mokslo pasiekimai yra aukščiau visko. Be jų paprastai neįmanomas joks didesnis progresas. Esate tikra vertybė ir galinga varomoji jėga Kaunui, o kartu ir didelė garbė visai Lietuvai. Didžiuojamės jūsų darbais. Tikiu ir linkiu, kad Jūsų nuopelnai būtų vieni pirmųjų, kuriuos įamžins būsima „Mokslo salos“ muziejaus ekspozicija Nemuno saloje“, – sveikindamas premijos laureatus kalbėjo Kauno miesto meras Visvaldas Matijošaitis (**kairėje**).

Kauno miesto mokslo premija teikiama jau penktą kartą. Kaip įprastai, iškiliausi Kauno mokslininkai pagerbti Lietuvos mokslų akademijos narių visuotiniame susirinkime. Kauno miesto savivaldybės tarybos sprendimu kasmet skiriamos dvi premijos: viena teikiama už nuopelnus humanitarinių ar socialinių mokslų srityje, kita – už nuopelnus fizinių, biomedicinos, žemės ūkio ar technologijos mokslų srityje. Kauno miesto mokslo premija skiriama už ilgalaikę aktyvią ir reikšmingą mokslinę veiklą, aukščiausius pasie-

kimus nacionaliniu ar tarptautiniu mastu, novatoriškas mokslines idėjas ir jų įgyvendinimą Kaune. Teisę siūlyti kandidatus miesto mokslo premijai gauti turi Lietuvos mokslų akademija, Kaune veikiančios mokslo ir studijų institucijos, mokslo sąjungos, asociacijos. Savo kandidatūras taip pat gali siūlyti patys mokslininkai. Teikimus skirti Kauno miesto mokslo premiją svarsto Lietuvos mokslų akademija. Pasak akademikų bendruomenės atstovų, Kaune dirba ir reikšmingų rezultatų pasiekia daug mokslininkų, todėl ši miesto įsteigta premija – ne tik solidus darbo rezultatų įvertinimas, bet ir paskatinimas dar didesniems ateities iššūkiams.

ISTORINIS ĮVYKIS VILNIUJE

Vilnius Naujuosius metus pasitiko atidarydamas naują, modernų Fabijoniškių baseiną – tai istorinis įvykis, kokio sostinėje nebuvo jau tris dešimtmečius. Per visą Lietuvos Nepriklausomybės laikotarpį tai pirmas miesto pastatytas baseinas profesionaliems sportininkams ir vilniečiams.

„Paruošėme naujametinę dovaną vilniečiams – sveiko gyvenimo būdo puoselėjimui skirtą ypatingą erdvę, kurios laukėme 30 metų. Šiandien tikrai galime didžiuotis savo miestu, kuriame vis daugiau erdvių skiriama aktyviam laisvalaikiui ir sportui. Tikiuosi, kad šiame daugiafunkciame centre savo sportinius gebėjimus lavins ir būsimi garsūs sportininkai, kurie ateityje galės pasigirti, kad pergalių pasiekė treniruodamiesi būtent Fabijoniškių baseine“, – sako Vilniaus miesto meras Remigijus Šimašius (**nuotr.**).

25 metrų ilgio aštuonių plaukimo takelių baseinas pastatytas per kiek daugiau nei metus. 3,3 mln. eurų kainavusiam daugiafunkciame baseine įrengtas ir sporto klubas, treniruočių salė, pirčių zona. Visa tai skirta ne tik miestiečiams, bet ir 600 sportininkų profesionalų treniruotėms. Baseine įrengta 100 vietų žiūrovų tribūna, persirengimo erdvė, šalia baseino – patogios automobilių stovėjimo aikštelės.

Vilniaus savivaldybės iniciatyva baseinas turės ir specialią plaukimo pamokų programą. „Baseinas bus atviras visiems, bet labai džiaugiuosi, kad galėsime jį pakviesti apie 700 antrųjų mokslėivių – prisijaukinti vandenį, atrasti maudynių džiaugsmą, išmokti gerai plaukti. Tai ne tik pramoga, bet ir investicija į sveiką, stiprų ir sportišką jaunimą“, – sako meras.

Naujajame baseine siūlomos plaukimo pamokos su profesionaliais treneriais įvairaus amžiaus vaikams. Plaukimo pamokos vaikams kainuoja pigiau – taikoma 20 proc. nuolaida.

Baseino atidaryme dalyvavo Lietuvos plaukimo federacijos prezidentas Emilis Vaitkaitis, Vilniaus miesto sporto centro vadovas Marius Jukonis, kiti sporto pasaulio atstovai. Pirmieji į vandenį nėrė Vilniaus miesto sporto centro jaunieji plaukikai. Nuo šiol tai bus pagrindinė jų plaukimo bazė sostinėje.

Fabijoniškių baseiną statė bendrovės „Irdaiva“ ir „Statybos kodas“. Miesto tarybos sprendimu baseino operatoriumi paskirta VŠĮ „Sveikas miestas“. Naujojo baseino operatorius visą sutarties laikotarpį – 20 metų – rūpinsis statinio priežiūra, sportininkų treniruočių sąlygomis, antrųjų mokymosi plaukti programa. Daugiau informacijos – www.fabijoniskiubaseinas.lt

Rinkodaros ir komunikacijos skyriaus inf.

11 SVARBIŲ DATŲ IR ĮVYKIŲ

Lietuvos Respublikos Seimas, atsižvelgdamas į tai, kad 2019 m. bus minima daug svarbių Lietuvos istorijos įvykių, nutarė 2019 m. paskelbti net 11 įsimintinų datų:

Juozo Tumo-Vaižganto 150-osios gimimo metinės. Kunigas ir rašytojas, visuomenės veikėjas Juozas Tumas-Vaižgantas yra viena ryškiausių XX a. pirmosios pusės asmenybių, tautinio atgimimo ir moderniosios kultūros reiškęjas, lietuvių prozos klasikas, kritikas ir literatūros istorikas, kurio kūrybinis palikimas yra gausiausias tarp to meto rašytojų.

2019 m. bus minimos **Žemaitijos vardo paminėjimo pirmą kartą rašytiniuose šaltiniuose** (Ipatijaus kronikoje, aprašant Haličio–Voliunės didžiųjų kunigaikščių ir Lietuvos taikos sutartį, minimi ir du žemaičių kunigaikščiai Erdvilas (Gerdvilas) ir Vykintas) 800-osios metinės. Pažymėtinas Žemaitijos vaidmuo Europos istorijoje 1236–1422 metų laikotarpiu, 200 metų trukusi kova su Ordinu ginant savo žemę ir laisvę, indėlis į pergalę Saulės ir Durbės mūšiuose, Žemaitijos indėlis į valstybės gyvenimą per visą Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės gyvavimo laikotarpį, išlaikant prigimtine savastį, kalbą, papročius, tradicijas ir savitą krašto istoriją.

Sukanka 100 metų nuo Lietuvos šaulių sąjungos įkūrimo 1919 m. birželio 27 d. Svarbus Lietuvos šaulių sąjungos indėlis Nepriklausomybės kovose, sąjungos narių, kovojusių su sovietų okupacija, žuvusių sovietų lageriuose, tremtyje, atminimas. Iki šiol puoselėjamų savanorystės tradicijų svarba kultūrai, švietimui, visuomenės gyvenimui ir valstybės gyvimui.

Sukanka 100 metų, kai buvo priimta nauja Lietuvos Valstybės Laikinosios Konstitucijos pamatinių dėsnių redakcija. Ja vadovaujantis buvo išrinktas pirmasis Lietuvos Valstybės prezidentas Antanas Smetona.

Sukanka 450 metų, kai Vilniaus vyskupo Valerijono Protasevičiaus kvietimu Lietuvoje įsikūrė Jėzaus draugija (jėzuitai). Lietuvos jėzuitai 1570 m. įsteigė Vilniaus jėzuitų kolegiją. Jai 1579 m. Lenkijos karaliui ir Lietuvos didžiajam kunigaikščiui Steponui Batorui išdavus Vilniaus akademijos atidarymo privilegijų raštą, o popiežiui Grigaliui XIII išleidus bulę, buvo suteiktas universiteto statusas, padėjęs pamatus visai institucinio Lietuvos švietimo sistemai.

Sukanka 70 metų, kai buvo paskelbta Lietuvių Charta, kuria įsteigta Pasaulio lietu-

vių bendruomenė, apibrėžtos pamatinės lietuvių ir tautinės bendruomenės teisės, vertybės, principai, lietuvių įsipareigojimas darbu, mokslu, turtu, pasiaukojimu kovoti, kad apgintų ir išlaikytų nepriklausomą Lietuvos valstybę.

Sukanka 110 metų, kai gimė kovojusios su sovietų okupacija Lietuvos valstybės vadovas, faktiškai ėjęs respublikos prezidento pareigas, Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio tarybos prezidento pirmininkas **generolas Jonas Žemaitis-Vytautas**, ir 70 metų nuo Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio tarybos 1949 m. vasario 16 d. deklaracijos pasirašymo.

Sukanka 100 metų, kai 1919 m. sausio 2 d. iš okupuoto Vilniaus pasitraukė Laikinoji Vyriausybė ir **Kaunas de facto tapo Lietuvos Valstybės institucijų darbo vieta**, todėl iki šiol yra simboliškai vadinamas laikinąja sostine. 1919–1939 metai – svarbus laikotarpis, kuriuo Kauno miestas įnešė svarų indėlį į Lietuvos istoriją, tapęs laikinąja sostine ir svarbiausiu Lietuvos miestu, kuriame susirinko Steigiamasis Seimas, dirbo kitos valdžios institucijos, ir buvo Lietuvos valstybės išlikimo garantas. Kauno miestas du dešimtmečius nepriklaistingai atliko Lietuvos Valstybės įtvirtinimo diplomatines funkcijas. Be to, jame formavosi moderniosios Lietuvos istorijos, lietuvių kalbos, kultūros, mokslo, paveldo tradicijos ir stiprėjo tautinės tapatybės suvokimas, susiformavo Europoje jau pripažintos modernizmo architektūros tendencijos, kurių neabejotina įtaka išlieka ir šiuolaikinei Lietuvos architektūrai bei kultūrai.

1918 m. pabaigoje ir 1919–1920 m. Lietuvoje vyko Nepriklausomybės kovos. Įvertinamas ypatingas Lietuvos savanorių, Lietuvos kariuomenės ir kitų Lietuvos žmonių indėlis Nepriklausomybės kovose ginant ką tik atkurtą Lietuvos valstybę.

Vietovardžių metai. Pabrėžiama, kad senieji vietovardžiai – Lietuvos kultūros, istorijos ir kalbos vertybė, kurios išsaugojimu privalo rūpintis valstybė. Išskiriama ypatinga gyvenamųjų vietų vardų reikšmė ryšiams su tėvų, senelių ir protėvių žeme puoselėti. Nuo sovietmečio iki šių laikų iš juridinės vartosenos jau yra išbraukta tūkstančiai istorinių vietovardžių ir stebima tolesnė jų nykimo tendencija.

Balandžio 9 d. sukanka **150 metų, kai gimė Juozas Naujalis**, lietuvių kompozitorius, vargonininkas, choro dirigentas, pedagogas, pirmosios Lietuvos dainų šventės rengėjas ir dirigentas, vienas profesionaliosios lietuvių muzikos pradininkų.

Parengė Romas Girklys

VISUOMENINIAI KOMITETAI – VILTIS SU SPRAGOMIS?

VALIUS IMBRASAS

Vyriausiosios rinkimų komisijos tinklalapis šįmet mirga nuo visuomeninių rinkimų komitetų pavadinimų. Savo valią dalyvauti rinkimuose 48 savivaldybėse pareiškė 92 komitetai, vienijantys 6670 narių. Kovo 3-osios savivaldybių tarybų rinkimai vilioja maždaug keturiais šimtais sąrašų — tiek jų pateikė politinės partijos ir visuomeniniai judėjimai 60-yje šalies savivaldybių. Verkšlenti dėl to, kad tautos politinės galios ribojamos, tikrai nėra pagrindo. Pagrindo ir anksčiau nebuvo, bent jau tiems, kurie supranta, kaip veikia Lietuvos politinė sistema.

Visuomeniniai komitetai savivaldos rinkimuose dalyvauja nuo 2015 m. Už komitetus ir jų kandidatus 2015-aisiais balsavo maždaug 10 proc. Lietuvos rinkėjų. Debiutas kartu buvo rimtas iššūkis politinėms partijoms. 2015-aisiais šiauliuose dėl mero posto susirungė būtent nepartiniai kandidatai, laimėjo Artūras Visockas. Alytuje 2015 m. visuomenininkai laimėjo 15 iš 27 mandatų, Kaune judėjimas „Vieningas Kaunas“ iškovojo 17 iš 41 mandato. Judėjimo lyderis Visvaldas Matijošaitis, dabartinis Kauno meras, 2019-ųjų pradžioje nebuvo pasitraukęs iš prezidentinių lenktynių, kurių finišas — šių metų gegužę.

Neprireiki verslo prie politikos — sutaupai šimtus milijonų

Ar visuomeniniai rinkimų komitetai netapo instrumentu, kuris leidžia apeiti politinės veiklos finansavimo kontrolę? Prieš atsakant į šį klausimą verta prisiminti, kokią finansinę naudą valstybei duoda verslo nušalinimas nuo politikos finansavimo.

Verta prisiminti, kiek valstybės kišenei atpigo politikai po to, kai 2012-aisiais įmonėms buvo uždrausta finansuoti politines partijas („sveikas protas“ stebisi, kodėl ne priešingai – juk turėjo pabrangti).

Tuos klausimus tyrė ekonomistė Audinga Baltrūnaitė, kurios išvadas žurnalas „Veidas“ 2016-aisiais sudėjo į netrumpą porinę (Dovaidas Pabiržis. „Draudimas įmonėms finansuoti partijas sutaupo šimtus milijonų“). Viešųjų pirkimų tarnybos duomenimis, nuo 2004 iki 2011 m. II ketvirčio imtinai politinėms partijoms paaukota daugiau nei 21 mln. eurų. Aukojo daugiau nei 3 tūkst. juridinių asmenų, 850 šių įmonių laimėjo viešuosius pirkimus ir sudarė su valstybe sutarčių, vertinamų šiek tiek mažiau nei 6 mlrd. eurų. Per tą laiką kasmet konkursus laimėdavo vidutiniškai 412 aukotojų – apie 11 proc. Tačiau aukotojai atsikando liūto dalį – iš viso 41 proc. viešųjų pirkimų sumos per minėtą laiką.

Iki 2012-ųjų beveik du trečdalius pinigų partijos surinkdavo kaip tik iš juridinių asmenų aukų. Šiems nelabai rūpėjo politinių partijų ideologija – 17 proc. įmonių rėmė kelias politines jėgas. A. Baltrūnaitės skaičiavimais, kairiosios partijos 2011 m. iš aukų surinko 55 proc., dešinėsios – 63 proc. savo lėšų.

2011-ųjų gruodžio mėn. priėmus įstatymą, draudžiantį juridiniams asmenims remti politines partijas, verslas užsivilkto Kalėdų senio rūbą: iš karto po įstatymo priėmimo buvo užfiksuotos 158 juridinių asmenų aukos, kurių bendra suma sudarė daugiau nei trečdali visos tais metais jų paaukotos sumos – kitaip tariant, verslas nepalikto „našlaičių“ politikų be dovanų.

A. Baltrūnaitė iš viso ištyrė 250 tūkst. viešųjų pirkimų, įvykusių 2008–2013 m. prieš ir po draudimo juridiniams asmenims remti politines partijas įvedimo. Juose dalyvavo 8,5 tūkst. įmonių, 1,5 tūkst. iš šių įmonių rėmė politines partijas, 500 dalyvavo viešųjų pirkimų konkursuose. Ypatinę dėmesį ekonomistė skyrė didžiausią viešųjų pirkimų dalį sudarantiems sveikatos apsaugos sistemos viešiesiems pirkimams. Be kita ko, A. Baltrūnaitė nustatė, kad didesnes galimybes laimėti konkursus šioje srityje turėjo įmonės, rėmusios partijas, kurioms priklausė Seimo Sveikatos reikalų komiteto pirmininko ir jo pavaduotojo postai.

Kas pasikeitė po draudimo juridiniams asmenims remti politines partijas? Uždraudus juridinių asmenų paramą, tokių rėmėjų galimybė laimėti konkursus sumažėjo 5 procentiniais punktais iki 29 proc. – lyg ir ne kažin kas. Tačiau beveik ketvirtadali sumažėjo kaina, kurią siūlo beveik trečdalis įmonių, laiminčių viešuosius pirkimus. Šie pirkimai, beje, sudaro 14 proc. Lietuvos BVP. Rodikliai parodo įspūdingą rezultatą – dėl draudimo verslui finansuoti politikus Lietuvos viešasis sektorius 2008–2013 m. laikotarpiu, tikėtina, sutaupė apie 1 proc. BVP, t. y. daugiau kaip 360 mln. eurų. Palyginti su tuo, valstybės parama politinėms partijoms yra „kapeikos“ – 5,5 mln. eurų. Reziumė: draudimas įmonėms remti politines partijas sutaupo valstybei įspūdingą pinigų sumą.

Galima sakyti, kad kažkiek sutaupė ir verslas. Nagrinėjamu laikotarpiu iš verslo partijoms suplaukdavo maždaug po 3 mln. eurų kasmet. Bet viešieji konkursai per tą laiką atpigo maždaug po 52 mln. eurų kasmet. Kad ir kaip žiūrėtume, politikų išlaikymas „per valdiškus namus“ taupo mokesčių mokėtojų pinigus.

Nauja suknelė, ta pati panelė?

Pernai birželį „Lietuvos žinių“ žurnalistė Aušra Lėka aprašė korupcines landas, kurios tada švietė pro visuomeninių rinkimų komitetų pavadinimus ir sąrašus. Jos apklausti politikai ir pareigūnai svarstė, ar partijoms ir visuomeniniams rinkimų komitetams nereikėtų taikyti vienodų standartų.

Nors komitetai formaliai teikia ataskaitas tokia pačia tvarka ir terminais, kaip ir politinės partijos, tačiau, VRK ir rinkimų stebėjimo organizacijos „Baltosios pirštinės“ duomenimis, 2015-aisiais iš 58 savivaldybių tarybų rinkimuose dalyvavusių komitetų 19 turėjo pavadinimus, kuriuos turi ir nuolat veikiančios organizacijos. O šių finansinio rėmimo taisyklės kur kas liberalesnės nei partijų. Visuomenines organizacijas gali remti verslas, tokias organizacijas neretai įsteigia verslininkai. Kita vertus, net ir su korupcijai paliktais plyšeliais, visuomeniniai komitetai nėra visaverčiai, palyginti su partijomis. Jie negali gauti valstybės paramos, imti banko paskolų. Komitetai po rinkimų nustoja veikti. O su jais susijusios ir juos galimai remiančios visuomeninės organizacijos veikia ir toliau. Kiek tokių organizacijų jei ne finansiniai, tai bent organizaciniai ryšiai su partijomis – atskiro tyrimo dalykas.

Politinę korupciją išvijos pro duris, ji įlenda pro orlaidę. Demokratinėje valstybėje pozityvios permainos įmanomos, tačiau jos nevyksta greitai – sistema inertiška. Verslą imtasi nušalinti nuo politinių jėgų finansavimo tiktai praėjus geriems dviem dešimtmečiams po nepriklausomybės atgavimo. Galbūt iki galo sutvarkant visuomeninių komitetų finansavimo ir veiklos sąlygas nereikės laukti antra tiek.

Mėčišlovas Šėpavičius pieš.